

## Byen Almsted i Notmark sogn.

Byens navn Almted " er ifølge Stednavneudvalget afledt af mands - navnet gammel dansk "Almar" ligesom Almstrup i Uge sogn og Almsbøl i Rejsby sogn. Gennem tiderne er navnet blevet skrevet forskelligt, således 1245 - Halmstad, 1483 - Alemestede, 1533 - Almestede, stiftsbog 1690 - Almsted, 1652 - 'Almstede 1870 Almsedt, 1920 Almsted.

Byen nævnes første gang den 22. 10. 1245 som Halmstad, da kong Erik Plovpenning af sine brødre Abel og Christoffer bl.a. fik 4 mark i guld i Litlenæs og Halmstad. (*J. P. Trap, 1967*).

Sønderjydske Stednavne, udgivet af Stednavneudvalget 1939, omtales en forsvunden bebyggelse " Litlenæs " som nævnes 22. 10. 1245. I Logumbogen 1578 og scriptores Renum Danicarum 1772, som blev udgivet af Jacob Langebeck m.fl. Hafnia 1878, omtales Litlenæs sammen med lokaliteter i Nørherred og umiddelbart foran Halmstad det vil sige Almsted i Notmark sogn og har måske ligget i nærheden deraf.

**1483.** I et skatteregister fra Sønderborg amt 1483 anføres 14 mand i Allemedede, de to sad på en gård sammen, to brødre nævnes under et.

**1514.** I et skatteregister fra 1514 anføres 7 mænd i Almestede desuden i i Smørhoele, 1 i Padholm og 1 i Hundslev.

**1535.** I skatteregisteret 1535 og jordbogen for Sønderborg amt er ligeledes opført 7 gårde i Almstede, 1 i Smørhole og en toft i Hundslev.

**1524** I en fortegnelse over landgilde 1524 nævnes i Almestede

1. Per Jepsen
2. Lavys Lavedes
3. Lauvens Prost
4. Nis Gregowesen
5. Toskel Jensen De fem mænd yder fuldstændig landgilde og hver 15 læs brænde.
6. Christian Persen leverer blot byg og 'havre' og 2 læs brænde.

Tilsammen leverer de 7 mænd     12 ørtug og 4 skepper byg  
   15 ørtug og 7½ skepper havre  
   5 tønder rug og 4 skepper hvede.

77 læs brænde, 2½ læst kål, 3 får, 4 lam, 2 gæs og 19 høns.

### Om Almsted by

*beretter sognets historiske fortæller Rasmus Jensen*

I Valdemars jordebog nævnes for året 1196 landsbyen Halmstad, som er den senere i tiden med navnet Almsted betegnede by i Notmark sogn. I den samme jordebog findes også nævnt for året 1245 en, nu længst forsvundet by, som hed Litlaenæs. Denne by strakte sig fra Almsted ned mod strandene hvor nutildags en del udflyttergårde er beliggende. Navnet Litlaenes skal oversat betyde "Den lille spids". Udflyttergårdene som hører med til Almsted kommune, kaldes med et fælles navn Almstedskov, men har ellers hver sit særskilte navn. Den største af gårdene nu for tiden, og den førstnævnte i historien er Naskesgård. I Sønderjydske årbøger fra 1897 gives følgende beskrivelse af gården som på den tid har haft sin glansperiode og vistnok har været af betydelig størrelse. I landsregisteret fra 1565 nævnes en Reimer Sehested til "Nakesgård" på Als. Om denne mand har været en søn af Benedikt Sehested og Karen Holk, og broder til Anna Hartvig, er uvist. Gården lå i Almsted, Notmark sogn og kaldes senere Nassersgård. Formen Naskersgård er dog sikkert nærmere oprindelsen, men ikke let at tyde. Turde man tro, at det stammer fra meget gammel tid, kunde det tydes som Naskær (oldnordisk nær- næs, et lig) et ligkær, en mose eller et vand, hvor lig nedsænkedes, ligesom man har navnet tyvkær for det sted, hvor tyvekvinde nedsænkedes, medens mændene blev hængte.

På kortet over Als, som er fra 1649 og den dertil hørende beskrivelse hos Dankwert, findes gården ikke nævnt. Det gamle bosted erkjendes endnu. I året 1818 nedbrændte gården totalt, og da folkene kun reddede sig i det blotte linned, blev alle de gamle papierer et rov for luerne. Gården som atter opbyggedes blev flyttet til sin nuværende plads. Ved året 1690, var gården et almindeligt boelsted og ejedes dengang af en Chresten Møller, som formodentlig er stamfaderen til slægten Møller som gennem mange år har ejet gården.

### **Om udflyttergårdene fra Almsted**

*fortæller sognets historiske skribent, Rasmus Jensen, Hundsløv.*

Blandt de andre der i nærheden beliggende gårde, som har særskilt navn, er også Hagelbjergmosegård.

Denne gård har førhen ligget i Almsted by, norden for nuværende J. Bladts gård. Vejen som førte ind til gården gik mellem Bladts gård og C. Thomsens hus. Ved separationen blev det nødvendigt, at en af gårdene skulde flyttes ud, og ved lodtrækning blev det bestemt, at det nuværende Hagelbjergmosegård skulde vige pladsen.

Endvidere har gården "Padholm" førhen ligget i Almsted by, på den til 0. Mathiesens kådnersted hørende hustoft.

En anden udflyttergård hedder Sørholm, denne gård har været udflyttet fra gammel tid, da den også nævnes som udflyttergård i pastor Cruokows sogne beskrivelse. Dengang, i året 1690 ejedes gården af en Peder Ottesen. Samtidig nævner pastor Cruow også en Peter Thomsen udi "Gyden". Betegnelsen "i Gyden" bruges endnu om en af udflyttergårdene og et par i nærheden liggende huse. Endvidere hører til denne bydel præsteinderstedet "Sprytten" som i en længere årrække har været bortforpagtet til H. Clausen. Til stedet hører 3 hektar af præstegårdens land tilliggende.

### **Inde i Almsted by**

er fra gammel tid særligt benævnte gårde som Bondegården, som i 1690 ejedes af Hans Jebsen. Ved samme tid ejedes nuverende C. Briksens gård, af Jes Christensen. Samtidig nævnes en Hans Jebsen, med den tilføjelse, at disse begge sidder på små gårde, som kaldes "I gaven" om Eriksens gård, som endnu kaldes "I Graven" har været delt i 2 mindre gårde, får stå hen.

## Noter om byen Almsted

Trap - 1967

Almsted kaldes 1245 Halmstad, 1483 Allemestede.

Kongen fik 22. 10. 1245 af sine brødre Abel og Christoffer bl.a. 4 mark i guld Linen i "Lillenæs" og Almsted.

I et skatteregister fra Sønderborg 1483 opføres 14 mænd i Almsted, de to brødre sad sammen på en gård, to brødre nævnes under et.

I et skatteregister fra 1514 er der 7 mænd i Almsted desuden 1 i Padholm og 1 i Hundsløv.

I Sønderborg amts Jordbog 1535 er opført 7 gårde i Almsted, 1 gård i Smørholm, "Smørhoele" og en toft 1 Hundsløv.

Disse mænd var ??? og de ydede:

	penge afgift årlig				afgift for jagt årlig			
1. Per Jepsen	1 gylden		7 søsling	3 penge		6 gylden		
2. Loni Schrøder	1 gylden		2 søsling	2 penge		6 gylden		
3. Per Christen			13 søsling	10 penge		6 gylden		
4. Simen Christensin			13 søsling	10 penge		6 gylden		
5. Terkel Jensen			13 søsling	10 penge		6 gylden		
6. Jep Persin						6 gylden		
7. Hans Clausen						6 gylden		
8. Hans Persen Smørhole						6 gylden		
Samme yder årlid:	byg		havre		hvede		rug	brænde
	ørt	skep	ørt.	skep	skep	traver	læs	fjerkræ
								stk.
1. Per Jepsen	2	1	2	18½	1	1	15	-
2. Loni Sehrøder	2	1	2	4	1	1	15	-
3. Per Christensin	2	1	1	14	-	1	15	3
4. Simen Christensin	2	½	1	15½	2	1	15	-
5. Terkel Jensen	2	½	1	15 ½	-	1	15	3
6. Jep Persin	2	-	-	-	-	-	2	-
7. Hans Clausen	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Hans Persen i smørhoele	-	-	-	-	-	-	-	-
Nys Frost	2 gæs							
Terkel Jensen	2 gæs.							

## Almsted

Uddrag af en gammel, regnskabsbog over præstetiender til Notmark præstekald, fra aarene 1624 - 1700. ( *Chr. Knudsen 5. 3.68.*)

**1598** lod hertug Hans paa Sønderborg slot opbryde 2 halve boel, ved Naskersgaard i Almsted som var Jep Kyds og Chresten Persen i Padholm. Den jord bekom de Atzerballig sognemænd som erstatning for den jord som hertugen fratog dem, og lagte til sine kobler paa Gammelgaard. Den jord som blev givet til Atzerballig sognemænd laa i Almsted Lyngmark eller Syndermark og i Bondeholmsmark i Padholm, saa det muligvis kan være byen Hellewiths mark.

**1630** bekendte disse Atzerballig mænd deres tiende til præsten i Notmark af den jord af de to opløste halvboel her i sognet, som var 4 skep byg som blev givet af Peter Iskov for Jed Kyds jord, som boede ved Naskersgaard.

I årene 1644 og 1677 og 1700 findes 12 boel i Almsted. År 1645 findes et ødeboel, da nævnes Bertel Jensen af det øde boel han bor nu til huse.

**1645** nævnes Chresten Jessen eller Jessen af Graven, 1690 Jes Christensen af Graven som synes at sidde på en bondegård. 1645 nævnes Hans Hansen i Skov (Gyden), Hans Møller Nachelsgaard og Lauritz Smørhul. Denne boelsmand betaler efter bogen foruden som de øvrige tidender 6 gylden for sit smør til præsten i Notmark. 1690 nævnes Peter Thomsen i Gyden.

1644 var der 12 huse i byen Almsted

1652 var der 12 huse i byen Almsted

1691 var der 11 huse i byen Almsted.

Blandt byens kåd kaldes et Blesenborg, som 1689 lå øde.

**1543.** I et skatteregister 1543 opføres som Otto Breide til Soeburges lanstere blandt andre: i Almstede Hans Symensen og i Almstede Holte Jes Steffensen.

**1564.** Ved delingen 1564 kom Sønderborg amt til hertug Hans den Yngre, som dog først fik dette overdraget efter sin moder dronning Dorotheas død 1571.

**1584.** Ved kongeligt skøde af 6. 3. 1584 fik hertugen af kongen 1 gård i Almsted. Der var her tale om 1 gård som tilhørte præsten i Notmark, der også havde 2 kåd i Almstedskov, som var købt til præstens underhold, som det fremgår af en jordbog over rigets og stiftets gods på Als 1571.

Allerede 1341 havde Notmark kirke fået 1 otting jord på Hundslevmark af Christiern Lille og 1419 skødete Peter Sture til hellevedgård en gård i Almstedskov til kirken.

År 1514 fik kirken af fru Gisel, Henrik Stures hustru, et gælds brev på 100 rhinske gylden. Renten deraf var 5 mark. Kirken fik pant i en gård i Hundslev. Notmark var et sogn, hvori der var meget adeligt gods.

**1578** solgte Reimer Sehested Naskeregård til Joakim Breide til Søeburgaarde, hvis datter Anna Breide 1579 ægtede Ditlev Rumohr som derved 1586 kom i besiddelse af Søeburgaarde.

**1593** blev der skiftet mellen brødrene Rumohr, sønner af Asmus Rumohr til Rundhof i Angel. Ditlev Rumohr fik ved denne lejlighed 7 gårde og 6 kåd i Hundslev og to gårde i Almsted. Efter moderens død skulde han desuden have Naskersgaard. Brødrenes farmoder var født Elbe Sehested som sikkert har været beslægtet med nævnte Reimer Sehested. Ditlev Rumohr døde 1699 og

**1601** erhvervede hertug Hans den Yngre Søeburgaarde med tilhørende 17 festeboel, 19 festekåd og to møller for 33 000 rigsdaler. Blandt disse var i Almsted boelsmand Christen Thomsen og kådnere Jørgen Jacobsen. I Almstedeholz boelsmand Hans Petersen og 7 kådnere, som var:

1. Peter Markvardsen,
2. Cresten Matsen,
3. Claus Fisker,
4. Jens Hansen,
5. Jørgen Thorsen,
6. Hans Petersen,
7. ???

**1584** sælger Hans Blome Hellewittgaard til hertug Hans, der nævnes Almsted bolsmand Nis Bruun og kådnere Peter Schnider og Anna Rasmusses som hørende under denne gård.

*Kilde: J.P. Trap 1967. Johan Hvidtfeldt Sønderjydske Årbøger 1942.*